

REPERKUSIJE GLOBALIZACIJE NA UDIO PROIZVODNJE U BDP-u KINE

SAŽETAK: Globalizacija proizvodnje uticala je na faktore proizvodnje, na njihovu cijenu, a posebno od svih faktora, na rad. Pozitivna strana globalizacije jeste da je donijela nove mogućnosti za zapošljavanje u zemljama u razvoju, kao i nove mogućnosti u razvijenim zemljama za radnike iz manje razvijenih zemalja. Negativna strana može se primjetiti u lošijem položaju radnika, koji se manifestuje stagnacijom realnih plata i loših uslova rada. Kapitalni tokovi su ubrzani i ovaj faktor proizvodnje je postao pristupačniji za preduzeća i preduzetnike. Zemlja kao faktor proizvodnje postala je pristupačnija firmama i preduzetnicima zbog jačanja ponude zemlje, koja je stvorena podizanjem granica.

Kroz empirijsko istraživanje istražilo se postojanje odnosa između nezavisnih i zavisnih varijabli, a između ostalog, promatrano je kretanje indeksa globalizacije KOF-a, BDP-a u Kini i troškova faktora proizvodnje, kapitala i rada. Prikazali smo cijenu rada kroz prosječnu plaću u proizvodnji i cijenu kapitala kroz kamatnu stopu na pozajmljeni kapital.

KLJUČNE RIJEČI: globalizacija, proizvodnja, bruto domaći proizvod, rad, kapital.

1. UVOD

Globalna ekonomija donosi bezbroj mogućnosti u stvaranju prosperiteta u cijelom svijetu, ali i opasnost od gubljenja identiteta na svim meridijanima. Ekonomska globalizacija biće predmet razmišljanja u ovom radu. Ona podrazumijeva trgovinu, tokove kapitala i kretanje rada, a važan element u tom procesu je globalizacija proizvodnje. Nakon pada trgovinskih barijera, tokovi kapitala postali su lakši, a globalizacija je zahvatila i proizvodnju. Roba se više ne proizvodi na jednoj lokaciji, već firma ima filijale na svim meridijanima. Proizvod može nositi oznaku da je proizveden u određenoj zemlji, ali njegove komponente mogu dolaziti sa različitih lokacija. Proizvodnja visokotehnoških proizvoda, koja podrazumijeva istraživanje i razvoj (I&R), obavlja se u razvijenim zemljama, na način da se komponente izrađuju u različitim zemljama koje su nerazvijenije i imaju jeftinu radnu snagu, a finalna montaža se odvija u razvijenoj zemlji. Globalizacija proizvodnje uticala je na faktore proizvodnje, na njihovu cijenu, a posebno od svih faktora, na rad. Pozitivna strana globalizacije je ta da je ona donijela nove mogućnosti za zapošljavanje u zemljama u razvoju, ali i nove mogućnosti u razvijenim zemljama za radnike iz manje razvijenih zemalja. Negativna strana može se primjetiti u pogoršanom položaju radnika koji se manifestuje kroz stagnaciju stvarnih zarada i loših uslova na radnom mjestu. Tokovi kapitala ubrzani su i ovaj

faktor proizvodnje je postao pristupačniji za firme i preduzetnike. Zemlja kao faktor proizvodnje postala se pristupačnija za firme i preduzetnike usljed ukрупnjavanja ponude zemlje, a koje je nastalo podizanjem granica.

2. PROSJEČNA PLATA U PROIZVODNJI U KINI U CYN – APWC

Prosječna vrijednost prosječne plate u proizvodnji u Kini u CYN, tokom perioda od 2006. do 2015. godine, iznosila je 35.174,00 CYN. Vrijednost standardne devijacije govori o postojanju razlika u vrijednostima ove varijable tokom posmatranog perioda. Rezultati deskriptivne statističke analize ove zavisne promjenljive prikazani su u Tabeli 1.

Asimetričnost (0,210) je mjera nedostatka simetrije u raspodjeli. Ako postoji nekoliko ekstremno malih vrijednosti i kraj raspodjele vuče na lijevo kažemo da je raspodjela negativno asimetrična i naša vrijednost asimetričnosti bila bi negativna. Ako postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele koji vuče na desno, kažemo da je raspodjela pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti bila bi pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele, koji vuče na desno, raspodjela je pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti je pozitivna.

Spljoštenost (-1,339) mjeri stepen zašiljenosti u simetričnim raspodjelama. Ako je simetrična raspodjela zašiljenija od normalne raspodjele, to jest, ako ima manje vrijednosti na krajevima, mjera spljoštenosti je negativna. Ako je raspodjela ravnija od normalne raspodjele, to jest ako ima više vrijednosti na krajevima od odgovarajuće normalne raspodjele, mjera spljoštenosti je pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj simetrična raspodjela zašiljenija je od normalne raspodjele, to jest, ima manje vrijednosti na krajevima, i mjera spljoštenosti je negativna.

Tabela 1: Deskriptivna statistička analiza prosječne plate u proizvodnji u Kini u CYN – APWCu posmatranom razdoblju

Prosječna plata u proizvodnji u Kini u CYN – APWC	
Broj opservacija	10
Aritmetička sredina	35174
Standardna devijacija	12467,321
Varijansa	155434082,000
Asimetrija (Skewness (Pearson))	0,210
Spljoštenost (Kurtosis (Pearson))	-1,339

Grafik 1: Prosječna plata u proizvodnji u Kini u CYN – APWC
u posmatranom razdoblju

3. CIJENA KAPITALA U KINI - IRC

Prosječna vrijednost cijene kapitala u Kini, tokom perioda od 2006. do 2015. godine, iznosila je 5,853CYN. Vrijednost standardne devijacije govori o postojanju razlika u vrijednostima ove varijable tokom posmatranog perioda. Rezultati deskriptivne statističke analize ove zavisne promjenljive, prikazani su u Tabeli 2.

Asimetričnost (0,182) je mjera nedostatka simetrije u raspodjeli. Ako postoji nekoliko ekstremno malih vrijednosti i kraj raspodjele vuče na lijevo kažemo da je raspodjela negativno asimetrična i naša vrijednost asimetričnosti, bila bi negativna. Ako postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele koje vuku na desno, kažemo da je raspodjela pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti, bila bi pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele koji vuče na desno, raspodjela je pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti je pozitivna.

Spljoštenost (0,278) mjeri stepen zašiljenosti u simetričnim raspodjelama. Ako je simetrična raspodjela zašiljenija od normalne raspodjele, to jest, ako ima manje vrijednosti na krajevima, mjera spljoštenosti je negativna. Ako je raspodjela ravnija od normalne raspodjele, to jest, ako ima više vrijednosti na krajevima od odgovarajuće normalne raspodjele, mjera spljoštenosti je pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj, simetrična raspodjela ravnija je od normalne raspodjele, ima više vrijednosti na krajevima od odgovarajuće normalne raspodjele.

Tabela 2: Deskriptivna statistička analiza cijene kapitala u Kini – IRC u posmatranom periodu

Cijena kapitala u Kini – IRC	
Broj opservacija	10
Aritmetička sredina	5,853
Standardna devijacija	0,784
Varijansa	0,614
Asimetrija (Skewness (Pearson))	0,182
Spljoštenost (Kurtosis (Pearson))	0,278

Grafik 2: Prosječna cijena kapitala u Kini u CYN – IRC u posmatranom periodu

4. INDEKS GLOBALIZACIJE KOF ZA KINU – KOFC

Prosječna vrijednost indeksa globalizacije KOF za Kinu, tokom perioda od 2006. do 2015. godine, iznosila je 61,645. Vrijednost standardne devijacije govori o postojanju razlika u vrijednostima ove varijable tokom posmatranog perioda. Rezultati deskriptivne statističke analize ove zavisne promjenljive, prikazani su u Tabeli 3.

Asimetričnost (-1,021) je mjera nedostatka simetrije u raspodjeli. Ako postoji nekoliko ekstremno malih vrijednosti i kraj raspodjele vuče na lijevo kažemo da je raspodjela negativno asimetrična i naša vrijednost asimetričnosti, bila bi negativna. Ako postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele koje vuku na desno, kažemo da je raspodjela pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti, bila bi pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj postoji nekoliko ekstremno malih vrijednosti i kraj raspodjele vuče na lijevo, te zaključujemo da je raspodjela negativno asimetrična.

Spljoštenost (0,231) mjeri stepen zašiljenosti u simetričnim raspodjelama. Ako je simetrična raspodjela zašiljenija od normalne raspodjele, to jest, ako ima manje vrijednosti na krajevima, mjera spljoštenosti je negativna. Ako je raspodjela ravnija od normalne raspodjele, to jest ako ima više vrijednosti na krajevima od odgovarajuće normalne raspodjele, mjera spljoštenosti je pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj, simetrična raspodjela ravnija je od normalne raspodjele, ima više vrijednosti na krajevima od odgovarajuće normalne raspodjele.

Tabela 3: Deskriptivna statistička analiza indeksa globalizacije KOF za Kinu –KOFK u posmatranom razdoblju

Indeks globalizacije KOF za Kinu – KOFK	
Broj opservacija	10
Aritmetička sredina	61,645
Standardna devijacija	0,513
Varijansa	0,263
Asimetrija (Skewness (Pearson))	-1,021
Spljoštenost (Kurtosis (Pearson))	0,231

Grafik 3: Indeks globalizacije KOF za Kinu – KOFK u posmatranom razdoblju

5. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD KINE U TRILIONIMA USD – GDPC

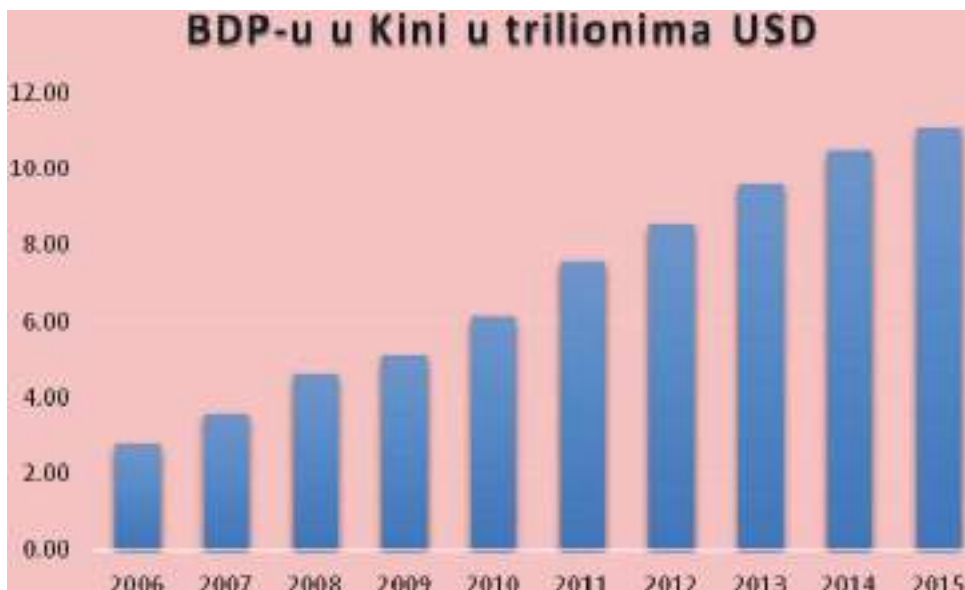
Prosječna vrijednost BDP-a u Kini, tokom perioda od 2006. do 2015. godine, iznosila je 6,940 triliona USD. Vrijednost standardne devijacije govori o postojanju razlika u vrijednostima bruto domaćeg proizvoda tokom perioda istraživanja. Rezultati deskriptivne statističke analize ove zavisne promjenljive, prikazani su u Tabeli 4.

Asimetričnost (0,028) je mjera nedostatka simetrije u raspodjeli. Ako postoji nekoliko ekstremno malih vrijednosti i kraj raspodjele vuče na lijevo kažemo da je raspodjela negativno asimetrična i naša vrijednost asimetričnosti, bila bi negativna. Ako postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele koji vuče na desno, kažemo da je raspodjela pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti, bila bi pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj postoji nekoliko ekstremno velikih vrijednosti na kraju raspodjele koji vuče na desno, zaključujemo da je raspodjela pozitivno asimetrična i vrijednost asimetričnosti je pozitivna.

Spljoštenost (-1,390) mjeri stepen zašiljenosti u simetričnim raspodjelama. Ako je simetrična raspodjela zašiljenija od normalne raspodjele, to jest, ako ima manje vrijednosti na krajevima, mjera spljoštenosti je negativna. Ako je raspodjela ravnija od normalne raspodele, to jest ako ima više vrijednosti na krajevima od odgovarajuće normalne raspodjele, mjera spljoštenosti je pozitivna. U posmatranoj promjenljivoj simetrična raspodjela zašiljenija je od normalne raspodjele, to jest, ima manje vrijednosti na krajevima, i mjera spljoštenosti je negativna.

Tabela 4: Deskriptivna statistička analiza Bruto domaćeg proizvoda u Kini posmatranom Periodu – GDPC

Bruto domaći proizvod u Kini, u trilionima USD – GDPC	
Broj opservacija	10
Aritmetička sredina	6,940
Standardna devijacija	2,797
Varijansa	7,826
Asimetrija (Skewness (Pearson))	0,028
Spljoštenost (Kurtosis (Pearson))	-1,390

Grafik 4: Bruto domaći proizvod u Kini u trilionima USD u posmatranom razdoblju – GDPC

6. ZAKLJUČAK

Kao nezaustavljiv proces integracije, globalizacija utiče na svaki aspekt ljudskog života, počevši od ekonomskog, kulturnog i političkog do socijalnog. Globalizacija nije samo fenomen, ona je postala dio naših života. Uticaj globalizacije na ekonomiju, koja se najviše manifestuje kroz bolju dostupnost resursa, a koja je pozitivna posljedica integracija i brisanja nacionalnih granica, imala je za rezultat povećanja cijene nekih faktora proizvodnje, a sa druge strane cijena nekih faktora proizvodnje se smanjila.

Regresionom analizom panel modela došlo se do neophodnih podataka na osnovu kojih će se izvršiti prihvatanje ili opovrgavanje postavljenih istraživačkih hipoteza i donijeti relevantni zaključci.

LITERATURA

- Albrow, M., & King, E. (Eds.). (1990). *Globalization, knowledge and society: Readings from international sociology*.
- Bairoch P. & Kozul-Wright R. (1996). *Globalization Myths: Some Historical Reflections On Integration, Industrialization And Growth In The World Economy*. UNCTAD Discussion Papers 113, United Nations Conference on Trade and Development.
- Bentham, J. (1948). *An introduction to the principles of morals and legislation*. New York: Hafner Press. Dostupno na: <http://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/bentham1780.pdf> /pristupljeno 06.08.2018.
- Kennedy, P. (2003). *A Guide to Econometrics*. MIT Press.

Porter, M. E. (2008). *On Competition*. Dopunjeno i prošireno izdanje Boston: Harvard Business School.

Tomaš, R. (2016). *Mikroekonomska analiza – principi i primjena*. Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Nebojša Savanović
Slobodanka Savanović
Stojan Aleksić, Ph.D.

GLOBALIZATION REPRODUCTS IN THE CURRENT PRODUCTION IN CHINA GDP

Summary

The globalization of production has influenced the factors of production, their cost, and especially from all factors, to work. The positive side of globalization is that it has brought new opportunities for employment in developing countries, as well as new opportunities in developed countries for workers from less developed countries. The negative side can be noticed in the worse position of the workers manifested through the stagnation of real wages and poor working conditions. Capital flows have accelerated and this factor of production has become more accessible to businesses and entrepreneurs. The country as a factor of production has become more accessible to firms and entrepreneurs due to the strengthening of the country's supply, which was created by raising boundaries.

The empirical research was done to explore the existence of the relationship between independent and dependent variables is examined, and among other things we observe the movement of the index of globalization of KOF, GDP in China and the cost of factors of production, capital and labor. We presented the price of work through the average wage in production and the price of capital through the interest rate on borrowing capital.

Key words: globalisation, production, gross domestic product, labor, capital.